

i możliwości

Co można zrobić, aby zniwelować, przynajmniej częściowo, niekorzystne czynniki i poprawić jakość i wysokość plonów cebuli? Profesjonalne podejście, innowacyjność oraz podniesienie jakości i plonów zagwarantują dochodowość produkcji tego warzywa, niezależnie od koniunktury na rynku w danym momencie.

Słabości polskiej produkcji cebuli

Odmiany

Na naszym rynku funkcjonuje kilkadziesiąt odmian cebuli. Ich cechy jakościowe są bardzo zróżnicowane. Takie zróżnicowanie daje duże możliwości doboru odmiany do uprawy, ale jest problemem, jeśli mówimy o wyrównanych partiach towaru – nawet przy kilkuhektarowej uprawie cebuli producent korzysta z trzech, czterech odmian. Dodatkowo bardzo często odmiany dobierane są tylko z przeznaczeniem do obierania cebuli.

Herbicydy

Zmniejszająca się liczba dostępnych herbicydów powoduje ogromne problemy ze skuteczną ochroną przed chwastami. Można się spodziewać, że w przyszłości będziemy mieli jeszcze mniej skutecznych i dozwolonych środków ochrony roślin. Sytuacja taka wymusza różnego rodzaju eksperymenty z dawkami i terminami stosowania pestycydów, co skutkuje dużymi stratami w obsadzie roślin już na początku uprawy.

Zróżnicowanie glebowe

Trudno znaleźć w Polsce producenta cebuli, który może pochwalić się wyrównaną glebą na obszarze całego gospodarstwa lub przynajmniej jego części. Duże zróżnicowanie glebowe w obrębie jednego pola stwarza ogromne problemy z precyzyjnym zastosowaniem herbicydów. Nierównomierne wschody od samego początku istotnie wpływają na jakość i wysokość plonu.

Fachowe podejście do uprawy cebuli pozwala na pełne wykorzystanie potencjału plonotwórczego danej odmiany.

Nawadnianie

Żaden rok, bardziej niż 2015, nie pokazał jak istotnym elementem jest możliwość nawadniania w produkcji warzyw. Suma rocznych opadów w Polsce nie jest wysoka, waha się na poziomie 350–550 mm. Dla porównania w Holandii jest to 700–800 mm. Ale tak naprawdę ważniejsze niż suma opadów jest to, w których miesiącach one występują. Niestety w przypadku cebuli przedstawia się to bardzo niekorzystnie. Bardzo często mamy do czynienia z brakiem wo-

dy w czasie wschodów, później w czasie wiązania główki i dorastania cebul. To powoduje, że prawie każdego roku występują warunki, gdzie konieczne jest zastosowanie nawadniania. Mowa tu o nawadnianiu efektywnym, czyli takim, które istotnie wpłynie na wielkość i jakość plonu. Nawet tam, gdzie istnieje możliwość nawadniania, często popełniane jest wiele błędów – m.in. w dawkach, długości i terminach wykonania tego zabiegu, np. intensywne nawadnianie dymki pod koniec okresu wegetacji przy bardzo wysokich temperaturach (potrafi to znacznie wpłynąć na wielkość plonu, natomiast często fatalnie wpływa na zdrowotność cebuli).

Przechowywanie

Większość profesjonalnych gospodarstw cebulowych dysponuje przechowalniami wykorzystującymi powietrze zewnętrzne. Mamy już także sporo nowoczesnych przechowalni, gdzie wykorzystuje się również agregaty chłodnicze do wspomaganie przechowania. W tej dziedzinie dokonał się chyba największy postęp w ciągu ostatnich 10 lat. Nawet nieduże gospodarstwa dysponują przyzwoitymi przechowalniami. Niestety wciąż nie przekłada się to na jakość cebuli oferowanej po przechowaniu. Warto pamiętać, że nawet te najnowocześniejsze przechowalnie nie gwarantują utrzymania dobrej jakości cebuli przez okres 6–8 miesięcy. Składa się na to wiele czynników, takich jak: jakość cebuli, która trafia z pola; systemy sterowania, które raz ustawione nie są korygowane w zależności od zmieniających się warunków pogodowych; niewystarczająca ilość lub złe umiejscowienie czujników temperatury i wilgotności; brak nadzoru, czyli najprostsze, ręczne sprawdzenie wilgotności i zapachu przyzmy cebulowej, które jest konieczne przy profesjonalnym podejściu do przechowywania.

Płodozmian

Mamy już w Polsce rejony, które wyeliminowano z profesjonalnej produkcji

Warto korzystać z doradztwa na różnym etapie produkcji cebuli. Pracownicy firmy Bejo Zaden Poland ułatwią podjęcie trafnej decyzji, m.in. z zakresu doboru odmiany do uprawy (na zdjęciu od prawej: Grzegorz Pastuszka, Paweł Bednarek, Paweł Łukasiak, Ireneusz Ruciński, Marcin Sondej, Paweł Głanowski, Marcin Moczulski oraz Jakub Pytkowski).

cebuli z powodu powszechnego występowania chorób i szkodników odglebowych. Tam, gdzie produkcja jest intensywna problem narasta. W najbliższych latach raczej nie będziemy dysponowali odmianami w 100% odpornymi na choroby odglebowe. Właściwy płodozmian jest dzisiaj kluczowym elementem profesjonalnej produkcji cebuli. W przypadku cebuli z siewu mówi się o sześcioletniej, a w przypadku uprawy z dymki nawet ośmioletniej przerwie w uprawie na tym samym polu. Stosowanie nasion nieznanego pochodzenia, nasion niezaprawianych, niezaprawianej dymki oraz zbyt częsta uprawa cebuli na tym samym polu, w bardzo szybkim tempie pogarszają jakość uzyskiwanego plonu. Często stosowana uprawa cebuli po cebuli wpływa częściowo na lepsze plony w drugim roku uprawy, ale na pewno zwiększa ryzyko występowania chorób odglebowych.

Doradztwo

Wielką bolączką rodzimej produkcji jest brak niezależnego i profesjonalnego doradztwa. W Holandii funkcjonuje bardzo rozbudowane doradztwo świadczone przez prywatne firmy. Ich działalność polega na wspomaganie i fachowym prowadzeniu upraw. Doradztwo takie obejmuje cały cykl produkcji. Z jednej strony brak u nas firm prowadzących profesjonalne usługi doradcze, z drugiej – widoczna jest niewielka chęć do płacenia za tego rodzaju usługi.

Plon

Wszystkie wcześniej wymienione czynniki finalnie wpływają na jakość i wysokość plonu. Parametry te, to nadal największy problem naszej produkcji. Podczas, gdy średni plon cebuli w Holandii waha się w granicach 60–80 t/ha, a wydajność uzyskiwana na wielu naszych plantacjach kształtuje się średnio na poziomie 40–50 t/ha, wystarczy krótkotrwały, niekorzystny wpływ czynników pogodowych lub kilka błędów agrotechnicznych, aby nasza średnia spadła do 30 t/ha. Jest to poziom absolutnie niewystarczający, aby mówić o dochodowej produkcji. Mimo dostępu do nowoczesnych technologii, najlepszych odmian, nadal plony uzyskiwane w Polsce są zbyt niskie. Zupełnie innym czynnikiem jest jakość – należy podkreślić, że często przyzwoity plon ogólny nie przekłada się na plon handlowy, co dodatkowo obniża dochodowość produkcji tego warzywa.

Co można zrobić, aby zniwelować, przynajmniej częściowo, niekorzystne czynniki i poprawić jakość i wysokość plonów polskiej cebuli?

Oto kilka propozycji:

- nawadnianie kropelkowe – system nawadniania i fertygacji cebuli z powodzeniem funkcjonuje na dużą skalę w krajach o dużo niższym poziomie produkcji i mniejszej wiedzy samych producentów, takich jak Ro-

sja, Ukraina i Rumunia, gwarantując powtarzalność plonów na poziomie 70–90 t/ha. Technologia ta nie znalazła u nas, jak dotąd, szerokiego zastosowania. Pierwszy duży projekt z powodzeniem zrealizowała w 2015 r. firma Bejo Zaden. Jest to system wymagający wysokich nakładów, ale pozwala zintensyfikować produkcję, zmniejszyć areał przy jednoczesnym wzroście plonów. Jest to propozycja przede wszystkim dla małych i średnich gospodarstw.

- zróżnicowanie oferty – nasz rynek to głównie cebula przeznaczona do obierania i żółta cebula sprzedawana w łusce. Jest to bardzo wąski asortyment. Nadal na zbyt małą skalę uprawia się u nas szalotkę, echalion – to propozycja zarówno na „świeży rynek”, jak i do przetwórstwa – i cebule zróżnicowane pod względem kształtu, koloru oraz walorów smakowych.
- uprawa ekologiczna – jest to propozycja, która póki co wywołuje uśmiech na twarzach większości polskich producentów. Natomiast, jeżeli spojrzeć na dynamikę rozwoju i skalę tej produkcji w Holandii i Niemczech, zastanawiające jest, dlaczego nikt na dużą skalę nie rozpoczął takiej produkcji w Polsce. Wbrew pozorom nie jest to propozycja dla małych, słabo wyposażonych gospodarstw, bo we wspomnianych krajach produkcja ta odbywa się wyłącznie w dużych, profesjonalnych gospodarstwach. Dysponujemy już odpowiednimi odmianami i technologiami, pozwalającymi uzyskać plony na poziomie 30–40 t/ha, czyli niewiele odbiegające od naszej średniej krajowej. Należy pamiętać, że cena cebuli ekologicznej będzie zawsze dużo wyższa, a trendy rynkowe sprzyjają sprzedaży takiego produktu.
- uprawa z dymki – jest to produkcja traktowana w Polsce bardzo ekstensywnie. Większość uprawianej u nas dymki trafia do obierania bezpośrednio z pola, a producenci skupiają się na poniesieniu jak najniższych nakładów

Zdrowotność dymki, to jeden z czynników który w znacznym stopniu wpływa na wielkość plonu. W firmie Bejo Zaden materiał nasadzeniowy jest pod ścisłą kontrolą holenderskich służb sanitarnych. Ponadto spółka prowadzi własną kontrolę „Quality inside”.

uzyskania wysokiego plonu bez dbałości o jakość. Ten rodzaj produkcji daje jednak znacznie więcej możliwości. Mamy już dobrej jakości odmiany dymki, zarówno wczesne – Forum F₁, jak i z dobrą łuską i potencjałem przechowalniczym – odmiana Herkules F₁. Pojawiają się również coraz lepsze maszyny do precyzyjnego sadzenia dymki, pozwalające dokładnie zapla-

dzeniowego – powinno ono być pewne i sprawdzone. Ponadto większość firm dostarczających dymkę oferuje ją już zaprawioną, co w znacznym stopniu zmniejsza to ryzyko.

- uprawa z rozsady – to ciekawa propozycja dla gospodarstw posiadających nawadnianie. Rozsada dostarczana jest w kostce torfowej 4 x 4 cm. W każdej kostce znajduje się 4–5 roślin. Ter-

Duże możliwości w produkcji cebuli dają odmiany i nasiona – wyboru odpowiednich do kierunku produkcji odmian i form produktowych (np. nasiona podkiełkowane, kompleksowo zaprawione przeciwko chorobom i szkodnikom) może znacząco wpłynąć na jakość i wysokość plonu.

nować obsadę. Dymka jest propozycją na słabsze gleby, na pola bez możliwości nawadniania i dla producentów posiadających stanowiska stwarzające duże trudności w okresie wschodów. Profesjonalnie wyprodukowana dymka daje gwarancję wysokiego plonu i nie musi być przeznaczana tylko do obierania w okresie letnim. Z powodzeniem sprzedaje się na „świeżym rynku” i może być przechowywana nawet do stycznia. U wielu producentów uprawa dymki budzi obawy ze względu na duże ryzyko przenoszenia chorób. W tym miejscu należy uwzględnić znaczenie miejsca pochodzenia materiału nasa-

min sadzenia przypada na początek kwietnia. Dzięki produkcji z rozsady unika się problemów ze wschodami i ma możliwość precyzyjnego zastosowania pierwszych zabiegów herbicydowych. Ten rodzaj uprawy z powodzeniem był stosowany w rejonie Środy Wielkopolskiej, a plon dobrej jakości cebuli dochodził do 70 t/ha. Nie ulega wątpliwości, że jest to propozycja dla profesjonalistów i wymaga wysokich nakładów, ale również pozwala ograniczyć areał bez strat w plonie.

- nasiona i odmiany – również tutaj istnieją duże możliwości – wyboru form

ONION
specinfo

produktowych (np. nasiona podkiełkowane, kompleksowo zaprawione przeciwko chorobom i szkodnikom) i odmian, które istotnie mogą wpłynąć na jakość i wysokość plonu. Nasiona precyzyjne mają większą zdolność kiełkowania; nasiona podkiełkowane gwarantują szybsze i bardziej wyrównane wschody; nasiona w pełni zaprawione fungicydami i insektycydem gwarantują zabezpieczenie przed chorobami i szkodnikami mogącymi wystąpić w pierwszej fazie uprawy. Nowością jest zastosowanie zaprawiania nasion mikroorganizmami, wspomagającymi rozwój systemu korzeniowego i zabezpieczającymi przed infekcjami chorób odglebowych. Jeśli chodzi o odmiany, to są już dostępne na rynku odmiany odporne na mączniaka rzekomego – przykładem jest Hylander F₁, a także odmiany z podwyższoną odpornością na fuzarium – np. Hysky F₁.

Analizując wszystkie szanse i zagrożenia można powiedzieć, że konieczne jest traktowanie produkcji cebuli w sposób bardziej profesjonalny. Tylko fachowe podejście, innowacyjność oraz podniesienie jakości i plonów zagwarantują dochodowość tej produkcji, niezależnie od koniunktury na rynku w danym momencie. Takie podejście nie pozwoli na skuteczne konkurencje na rynku europejskim, nie wspominając o możliwościach eksportu poza kraje Unii Europejskiej.

Firma Bejo Zaden przez zorganizowanie 3 września 2015 r. dni otwartych w Kościelcu (Kujawy) i Szemborowie (Wielkopolska), stara się pokazać nowe możliwości produkcji cebuli między innymi przez zastosowanie nowych odmian w różnych formach produktowych: nasiona precyzyjne, nasiona precyzyjne podkiełkowane z insektycydem w połączeniu z nawadnianiem kropelkowym i fertygacją. Szersze informacje na temat uzyskanych rezultatów przedstawione zostaną w następnym wydaniu czasopisma.

Radosław Koberski